

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДІВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Ірина Вікторівна ФРОЛОВА,
*здобувач Міжрегіональної Академії
управління персоналом*

Важливим для дослідження адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства є встановлення сутності, яка, як теоретична категорія, більш глибоко ілюструє зміст та призначення існування досліджуваних засад, їх відповідність меті встановлення та ефективність регулювання діяльності суду. На думку А. Л. Борко, сутністю адміністративно-правового забезпечення функціонування судової системи є «регулятивно-організуючий та стабілізуючий вплив, що здійснюється на суспільні відносини щодо діяльності судової системи та створює передумови для втілення судової влади задля захисту державних, суспільних та приватних інтересів та прав. Його ж особливостями є послідовність та узгодженість, детальність регламентації, єдність структури, хоча й недостатність правової визначеності й врегульованості окремих питань в судовому процесі» [1, с. 174]. Тобто, адміністративно-правові засади повинні регламентувати не саму судову діяльність, а попередні умови для її проведення, а саме - належність кадрового забезпечення, наявність достатніх фінансів, відсутність тиску на суд тощо. Окремим завданням адміністративно-правових засад слід вважати забезпечення єдності у судовій системі, що стосується, як взаємодії в межах одного виду судочинства, так й взаємодії між судами різної юрисдикції. Щодо виділених недоліків, то незважаючи на їх наявність, вони не можуть відображати саму сутність правових засад, адже варто завжди виходити з позиції ідеального законодавства та розуміти мету із якою встановлювалася та чи інша норма. Можливість їх реалізації не за своїм призначенням свідчить про недостатню ефективність механізму реалізації й недостатність правової свідомості в уча-

сників суспільних відносин, проте це жодним чином не впливає на самі правові засади, які завжди є спрямованими на досягнення попередньо висвітленої мети.

І. Є. Туркіна наголошує, що «в контексті ідеї поділу влад, кроки до розвитку судової системи, нейтралізують негатив у діяльності виконавчої влади щодо оперативної самостійності та права діяти на власний розсуд й застосовувати позасудовий примус» [2, с. 34]. Аналізуючи таке визначення, можна зробити висновок, що адміністративно-правові засади функціонування судів цивільного судочинства мають подвійну природу, адже в ході їх реалізації застосовуються саме адміністративні інструменти, однак націлені вони як на збалансування та рівновагу між гілками влади, унеможливлення тиску на суд, так і на унеможливлення ситуацій, за яких суд безпосередньо впливатиме на адміністративні повноваження інших державних органів. Адміністративно-правові засади, крім того, визначають і організаційну складову діяльності суду, що допомагає забезпечувати їхню незалежність. У даному аспекті, слід розмежовувати виключно організаційні питання поточного характеру, що вирішуються головою суду, організаційно-правові питання, що становлять складову адміністративно-правових засад, та, власне, організаційно-правові засади, які регулюються іншими галузями права.

Досліджуючи цивільне судочинство С. В. Васильєв вказує, що сутністю його функціонування є: «створення загальних параметрів за допомогою процесуальної політики; залежності якості та ефективності від комплексу заходів та програм щодо забезпечення цінності індивіда, диспозитивної та змагальності, спрощення форми судочинства та дотримання мінімальних стандартів» [3, с. 57]. Співставляючи наведене твердження із сутністю правових засад, стає очевидним, що вони повинні забезпечувати гармонійність правового регулювання, а також бути відповідними основним правовим цінностям, що забезпечується шляхом включення до правових засад принципів. Зі свого боку, змагальність стосується уже безпосередньо судового процесу, а тому не є предметом адміністративно-правового забезпечення діяльності суду. Важливим є питання встановлення мі-

німальних стандартів, які є доречним при регулюванні приватної діяльності. У той же час, адміністративно-правові засади мають встановлювати єдині, загальні та достатні стандарти діяльності та забезпечення суду цивільного судочинства, адже можливості індивідуального вирішення даного питання для судді чи суду з державою є неможливим.

Можливо резюмувати, що сутність адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства є багатоаспектною та відображає кожен із напрямів діяльності суду, а тому має наступну структуру:

1. Організаційно-правовий аспект сутності адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства;
2. Соціально-трудоий аспект сутності адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства;
3. Гарантійно-захисний аспект сутності адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства.

Організаційно-правовий аспект сутності адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства розкривається у здійсненні уповноваженими суб'єктами державної влади діяльності щодо створення умов для провадження судами цивільного судочинства правосуддя, що включає у себе дії із організації трудового дня, забезпечення наявності та справності технічного приладдя та іншими необхідними для роботи засобами, а також визначення порядку й процедур у ході реалізації яких можливо гарантувати кадрове забезпечення суду цивільного судочинства та забезпечення суддів спеціальними правами.

Соціально-трудоий аспект сутності адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства полягає у персональному забезпеченні комфортних умов виконання посадових обов'язків суддями за допомогою фінансових інструментів з боку держави, які є рівними та достатніми для втілення права на гідне життя, що надалі впливає на якість, ефективність функціонування суду цивільного судочинства в цілому, рівень довіри до суду та держави та збільшення рівня захищеності серед населення.

Захисний елемент сутності адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства пов'язаний із попередженням, запобіганням або ж знешкодженням небезпек для судді, які перешкоджають розгляду цивільних справ чи роботі суду загалом. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», адміністративно-правові засади щодо захисту суддів полягають у «праві використовувати зброю чи інші спеціальні засоби для захисту суддею свого життя та життя близьких осіб, а також майно й житла та встановлення безпеки; праві на отримання допомоги щодо виконання посадових обов'язків та особистого захисту особи, якій загрожує небезпека; права на застосування спеціальних заходів гарантування безпеки; права на отримання матеріальної компенсації» [4]. Наведені адміністративно-правові засади застосовуються лише у випадку існування певної загрози, а тому не є такими, що реалізуються в обов'язковому порядку. Окрім цього, специфіка у їхній практичній реалізації полягає у тому, що вона потребує залучення додаткових правоохоронних органів поза межами судової системи.

Тож, гарантійно-захисний елемент сутності адміністративно-правових засад функціонування суду цивільного судочинства полягає у забезпеченні можливості реалізації суддями своїх посадових обов'язків, гарантуванні безпеки виконання суддями своїх функцій та в усуненні перешкод для суддями вирішення цивільних справ, що включає їх захист як на професійному рівні, так й у повсякденному житті, через встановлення нормативно-правових заборон й чітких порядків реалізації окремих прав, разом із створенням процесуальних інструментів захисту життя й безпеки суддів суду цивільного судочинства.

Список використаних джерел:

1. Борко А. Л. Сутність та особливості сучасного адміністративно-правового регулювання функціонування судової системи України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*, 2013. № 26. С. 169-176
2. Туркіна І. Є. Сутність судової влади як особливої сфери державної діяльності. *Публічне управління*, 2011. № 2 (6). С. 31-34

3. Васильєв С. В. Функціональність цивільного судочинства. *Цивільне право і цивільний процес*, 2016. С. 56-64

4. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. №.11. С. 50.